

مرکز بررسی‌ها و مطالعات راهبردی - نکته روز شماره ۳ - هفتم تیرماه ۹۳

برخی شاخص‌های مهم در اقتصاد مقاومتی

دکتر محمد رضا رفعتی

توضیح اجمالی:

یک اقتصاد تا چه اندازه در مقابل شوک‌های فعلی و آتی مقاوم است و چه شاخص‌هایی برای اندازه‌گیری درجه مقاوم بودن اقتصاد می‌تواند مد نظر قرار گیرد؟ در صورت تعیین این شاخص‌ها و با رصد کردن آن‌ها می‌توان پیش از آن که به اقتصاد لطمه‌ای جدی وارد شود در صدد اصلاح امور برآمد. در این راستا، تجربه دیگر کشورهای جهان نیز پند آموز خواهد بود.

اصول حاکم بر انتخاب این شاخص‌ها عمدتاً بر دو اصل " متعادل بودن دخل و خرج‌ها " و " عدم وابستگی شدید به حمایت‌ها و کمک‌ها " استوار است. در بخش دولتی، حفظ تعادل بودجه در بلندمدت و جلوگیری از انباشته شدن بدهی‌های داخلی و خارجی، شاخص مناسبی است. زیرا در غیر این صورت زمانی می‌رسد که با کاهش رتبه اعتباری دولت، استقراض از داخل و خارج با پاسخ منفی رو به رو و عملاً دولت ورشکسته خواهد شد. در بخش تولید، با توجه به غیر قابل استمرار بودن حمایت‌های تجاری و یارانه‌ای و کاهش اجباری آن‌ها (مثلاً به واسطه عضویت در WTO) یا دور زدن آن‌ها از طریق (قاچاق یا دامپینگ)، درجه بالا بودن این حمایت‌ها به مفهوم غیر مقاوم بودن اقتصاد خواهد بود.

نکات کلیدی:

به منظور مقاوم سازی اقتصاد ضرورت دارد ارقام مشخصی متناسب با حاشیه تحمل سیستم اقتصادی، تعیین و مدام رصد شوند تا از آن‌ها فراتر نرویم، به عنوان نمونه:

۱. سقف انباشت بدهی‌های دولت از ۳۰ درصد تولید ناخالص داخلی فراتر نرود و میزان کسری بودجه سالانه نیز حداکثر ۵ درصد بودجه دولت باشد تا با بحرانی مشابه یونان، اسپانیا و ... روبرو نشویم.

۲. نسبت باز پرداخت اصل و فرع بدهی های ارزی در سال از ۱۰ درصد صادرات غیر نفتی یا ۵ درصد کل صادرات تجاوز ننماید تا بحران ارزی اوایل دهه هفتاد تکرار نشود.

۳. نرخ حمایت اسمی و موثر از تولیدات کشور از ۲۰ درصد (۴۰ درصد) تجاوز ننماید تا ضمن تقویت رقابت، الحاق به WTO مشکل ساز نشود.

۴. نسبت صادرات غیر نفتی به واردات کمتر از ۹۰ درصد نباشد تا وابستگی به نفت کاهش یابد.

۵. شاخص توزیع درآمد در کشور (ضریب جینی) کمتر از ۳۵ درصد باشد تا مبارزه جدی با فقر صورت گیرد.

۶. سهم یارانه های مستقیم و غیر مستقیم از ۵ درصد تولید ناخالص داخلی بیشتر نباشد، به گونه ای که این قبیل یارانه ها تنها به شکلی هدفمند و در زمینه های دارای توجیه اقتصادی و اجتماعی پرداخت شوند.

۷. دستمزد های واقعی متناسب با رشد بهره وری افزایش یابند و رشد بهره وری کل عوامل کمتر از ۲/۵ درصد در سال نباشد.

بدیهی است که ارقام فوق با واقعیت های موجود فاصله دارند. لکن اعلام آن ها و تاکید بر اتخاذ سیاست های اقتصادی جهت دستیابی به آنها در بلند مدت می تواند در جهت مقاوم سازی اقتصاد نقشی اساسی ایفا نماید.

مرکز بررسی ها و مطالعات راهبردی